

Vihreät nuoret

Vammaispoliittinen pamfletti

Hyväksyty liittohallituksen kokouksessa 26.9.2023

Vihreät nuoret rakentaa yhdenvertaista yhteiskuntaa, jossa jokainen pystyy vammasta tai sairaudesta riippumatta elämään täysipainoisesti. Hyvinvointivaltion keskeisin tehtävä on varmistaa jokaiselle apua ja tukea silloin, kun sitä tarvitsee. Jokaisen elämän tulee olla yhtä arvokas, ja esimerkiksi vammaispalvelujen lähtökohtana tulee olla yksilölliset, laadukkaat ja helposti saatavilla olevat palvelut. Palveluita kehittäessä mietitään ensisijaisesti yhdenvertaisen elämän mahdollistamista, eikä resurssien säästämistä.

Kaikkien lakien valmistelussa ja toimeenpanossa on huomioitava sairauden ja vamman kanssa elävät. Lakien tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi toimeenpanoa pitää valvoa ja syrjintää sekä ihmisoikeusrikkomuksia sanktioida.

Tällä hetkellä kuntoutuksen ja hyvinvointipalvelujen hakemis- ja valitusprosessit ovat pirstaleisia ja hitaita. Tämä johtaa helposti siihen, että perusoikeuksia turvaavat palvelut voivat jäädä saamatta, kun järjestelmämme uuvuttaa jo valmiiksi marginaalissa elävät niin, että heidän pitää valita, minkä ihmisoikeuden puolesta taistella. Joustamaton ja hidas järjestelmämme on tällä hetkellä esteenä tehdä nopeita elämänmuutoksia, kuten muuttoa. Samalla palvelumme ovat riittämättömät, mikä rajoittaa suoraan esimerkiksi liikkumisvapauden toteutumista. Lisäksi nykyinen rahoitus sosiaalipalveluille on aluekohtaista, mikä pahimmillaan asettaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan asuinalueen varallisuustilanteen mukaan.

Vihreät nuoret haluaa rakentaa joustavat ja yhdenvertaiset sosiaalipalvelut, jotka vastaavat yksilöllisiin tarpeisiin eikä diagnooseihin. Vammaispalvelulain lähtökohtana tulee olla ihmisoikeuksien ja itsemääräämisoikeuden toteutuminen. Arkeen tarvittavien palveluiden tulisi olla saatavilla yhden luukun periaatteella niin, että asiakkaalla on yhteyshenkilö - esimerkiksi palveluohjaaja, joka tietää ajantasaisista palveluista ja niiden myöntöedellytyksistä ja muutoksenhausta. Tällä henkilöllä tulee olla aikaa perehtyä asiakkaidensa yksilöllisiin tilanteisiin sekä mahdollisuus tehdä hakemuksia ja valituksia asiakkaansa edun ja toiveiden mukaisesti tarvittaessa puolesta tai avustetusti. Palveluiden tulee olla saatavilla helposti omalla äidinkielellä. Kuntoutussuunnitelmien ja -päättösten tulee olla pidempiaikaisia erityisesti, jos asiakkaan tarpeisiin ei ole odotettavissa muutoksia pysyvän sairauden tai vamman takia. Rahoituksen pitää tulla koko Suomessa samasta paikasta, jottei alueellinen eriarvoisuus määritä palvelujen saatavuutta.

Vammaispalveluiden tulee olla laadukkaita niin, että ne mahdollistavat täysin oman näköisen elämän, eivätkä luo lisää esteitä. Palveluiden, kuten kuljetus- ja asumispalveluiden, kilpailutuksissa laatu kriteerien tulee olla korkein peruste. Lisäksi missään päätöksissä ei saa olla kaikille määriteltyjä patenttiratkaisuja, vaan palveluita tulee myöntää yksilölliseen tarpeeseen. Esimerkiksi kuljetuspalvelujen määrää ei tulisi rajata 16 matkaan kuukaudessa ilman, että

42 päätöksessä huomioidaan esimerkiksi asiakkaan asuinpaikka ja omannäköisen elämän
43 mahdollistaminen.

44
45 Sosiaali- ja terveystalvelujen ja palveluntuottajien henkilökuntaa on koulutettava kohtaamaan eri
46 taustoista tulevia esimerkiksi kieli- ja kommunikaatiotavoilla. Lapsille on myös tarjottava heidän
47 ikätasolleen sopivia palveluita esimerkiksi omaishoitajien lomituksen aikana. Hyvinvointialueiden
48 on tuettava henkilökohtaisten avustajien työnantajia tarjoamalla heille koulutusta ja ylläpitämällä
49 sijaispankkeja. Tulkkien sekä henkilökohtaisten avustajien saantia on sujuvoitettava. Lisäksi
50 seksuaalioikeudet on turvattava jokaiselle ja tämä edellyttää avusteisen seksin mahdollistamista
51 sekä seksityöntekijöiden oikeuksien parantamista.

52
53 Mahdollisuus toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä vammasta tai sairaudesta riippumatta
54 edellyttää läpileikkaavaa tietoa ja tukea jokaisella elämän osa-alueella. Esimerkiksi sairaaloissa,
55 turvakodeissa, TE-palveluissa sekä päihde- ja mielenterveyskuntoutuksessa tulee olla riittävästi
56 osaamista ja resursseja kohdata jokainen yksilöllisesti. Työskentelyn tulee olla mahdollista
57 saavutettavissa ympäristöissä ja myös osa-aikaisesti, eikä päivätoiminnan tule olla ainoa
58 vaihtoehto aktiiviselle toiminnalle arjessa. Kaikissa asioissa olisi tärkeää velvoittaa
59 päätöksentekijöitä osallistamaan kokemusasiantuntijoita, kuten vammaisneuvostoja.

60
61 Liikkuminen ja mahdollisuus osallistua on jokaiselle kuuluva perusoikeus, mikä edellyttää
62 saavutettavuuden huomioimista kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Kaikessa rakentamisessa ja
63 väliaikaisissa liikkumisjärjestelyissä on huomioitava esteettömyys hyvissä ajoin jo
64 suunnitteluvaiheessa. Esteettömyyskorjauksia sekä uusia rakennushankkeita varten on
65 mahdollistettava hallinnon eri tasoille lisää esteettömyysasiantuntijoita. Myös aistiesteettömyys
66 on huomioitava kaikessa rakentamisessa esimerkiksi värien, valojen sekä akustiikan osalta.
67 Valtion on edellytettävä julkisten tilojen sekä palvelujen tarjoajien esteettömyystietojen
68 keräämistä saavutettavasti. Arkkitehdeille on sisällytettävä opintoihin esteettömyyskoulutusta.

69
70 Julkisesta liikenteestä tulee tehdä esteetöntä niin, että jokaisella on mahdollisuus käyttää
71 valitsemaansa joukkoliikenteen muotoa ilman syrjiviä rajoitteita. Esteettömyyden tulee olla
72 mahdollista jokaisessa elämäntilanteessa. Vihreät nuoret haluaa edistää tulevaisuuden
73 saavutettavaa tiedoksiantoa esimerkiksi tukemalla tekstityksiä, pistekirjoitustaulujen
74 käyttöönottoa sekä qr-koodeja, joiden kautta saa ajankohtaiset tiedotteet myös ääni- ja
75 tekstitiedostoina.

76
77 Sään ääri-ilmiöihin ja muihin kriiseihin varautumisessa on muistettava saavutettavuus.
78 Väestönsuojien tulee olla esteettömiä ja teitä täytyy pitää kunnossa myös talvisin auramalla
79 viikonpäivästä riippumatta. Kuntien, viranomaisten ja hyvinvointialueiden on myös julkaistava
80 selkeästi esimerkiksi netissä tiedotteita vesikatkoksista ja selkokieliiseen viestintään on
81 panostettava. Kriisien aikana jokaiselle tulee turvata elämisen kannalta tarvittavat palvelut, mikä
82 edellyttää hyvinvointivaltiolta kriisitietoista suunnittelua.